

LOCUL LUI ILIE MINEA ÎN ISTORIOGRAFIA ROMANĂ LA O SUTĂ DE ANI DE LA NAȘTERE 1881 — 1981

N. GRIGORAŞ

S-a născut în Transilvania, de unde încă din veacul al XIX-lea ne-au venit serii de cărturi, fără de care nu se înțelege și concepe punerea bazelor unui învățămînt superior în Moldova. Locul de naștere al prof. Ilie Minea a fost satul Turcheș, de lîngă Brașov. A absolvit liceul Andrei Șaguna de unde a trecut la Universitatea din Budapesta. Aici s-a dedicat studiilor de istoric medie, diplomatică, cronologie și paleografie latină. Însuși faptul că fiind fiu de țărân (mocan) arată că a avut calități intelectuale deosebite pentru a putea răzbi în Universitatea din Budapesta, unde români veniți să studiez nu erau priviți binevoitori. Totuși datorită puterii lui de muncă, perseverenței, inteligenței și memoriei lui exceptionale a putut beneficia de privilegiul scutirilor de taxe, prea mari pentru starea materială a părinților săi și fără aceste scutiri nu se știe dacă ar fi reușit să-și continue și încheie studiile.

După trecerea doctoratului la Budapesta, pentru a-și completa studiile în special cele de diplomatică și paleografie, a trecut la Universitatea din Viena. Cursurile urmate aici le-a absolvit strălucit.

Ca om Ilie Minea era mic de stat, bine clădit, vioi, cu ochii foarte mobili. Era extrem de politicos în relațiile cu studenții care „se țineau de carte”, dar cu ieșiri adesea violente față de cei ce „trăgeau chiuful”. În general însă era un om cuminte, linistit și bun, suflet larg, foarte atent față de cei aflați în suferință sau în lipsuri materiale și căuta diverse căi să-ajute, în special pe studenții săraci, intervenind hotărît pentru scutirea de taxe, pentru obținerea gratuită a mesei la cantină sau chiar cu bani din propriul buzunar pe care-i oferea discret, sau după ce cei în cauză i-ar fi făcut diferite servicii, ca organizarea bibliotecii, care în permanent era dezorganizată, transcrierea unor cursuri, care de cele mai multe ori serveau celui ce le transcria, pentru că avea prilejul să le învețe sau să fie trecut mai ușor la examene, considerind că prin transcrierea cursului și-a însușit cuprinsul, ceea ce era foarte just, în comparație cu cei care învățau după noțiile luate de alții.

Prof. Ilie Minea nu s-a angajat niciodată să scrie ceva fără a fi avut și cunoscut toată informația documentară accesibilă. Toate informațiile erau verificate minuțios, confruntate, corroborate. Astfel prof. Ilie Minea a reușit să dea un număr impresionant de lucrări valo-roase, în special de istoric politică, dar și de istorie socială și culturală a românilor, în special din evul mediu, încadrate just în evoluția istoriei universale. În lucrările sale Ilie Minea a urmărit să judece totdeauna evenimentele obiectiv și activitatea marilor noastre personalități. În predarea istoriei României studenților, ca și în scris el s-a manifestat ca un mare patriot. Se entuziasma, vibra din toate fibrele ființei sale cînd de exemplu vorbea despre victoriile și realizările domniei lui Ștefan cel Mare și se întrista cînd trebuia să expună nenocricurile, infringerile și catastrofele abătute asupra poporului nostru. Îmi amintesc că după doi ani (1935—1936) în care ne-a expus istoria domniei lui Mihai Viteazul, cînd a ajuns să reconstituie crima de pe Cîmpia Turzii, din zorii zilei de 9/19 august 1601, l-au podisit lacrimile și a părăsit sala de curs fără a-și încheia expunerea.

Ilie Minea (1881—1943)

Munca de cercetare, analiză și sinteză a prof. Ilie Minea, a servit istoriografiei noastre, care nici astăzi nu se poate dispensa de ea. El și-a consacrat o bună parte din activitatea sa de profesor și cercetător studierii culturii poporului nostru și de aceea lucrările lui de analiză și sinteză din acest sector, nu pot fi ignorate.

Inca din anii tinereții Ilie Minea a publicat un număr de articole de istoria culturii dintre care amintim: *Literatura și pacea universală* (1901), *Poeții Ardeleanului* (1902), *Contribuții la studiul personalității lui Eminescu* (1911), *Primul pictor ardelean cunoscut* (1913), *Locul lui Petru Maior în cultura românească* (1921), *Ce cîntase generația Unirii?* (1919) și a.

Sfătuit de fratele său dr. Ion Minea (asistent și colaborator al marelui nostru neurolog, Dr. Gh. Marinescu) ajuns și el profesor de neurologie și rector al Universității din Cluj, prof. Ilie Minea a trecut munți în vechiul regat (1909). Profesorul Dimitrie Onciu, impresionat de cunoștințele și cultura istorică a tînărului ardelean, l-a numit bibliotecar ajutor la Arhivele Statului din București, unde funcționa ca director. Aici Ilie Minea a putut să-si completeze informația documentară pentru o serie de lucrări pe care urma să le publice.

Trecindu-și examenul de capacitate pentru învățămîntul liceal, Ilie Minea a fost numit profesor de istorie și limba germană la gimnaziul „Ion Maiorescu” din Giurgiu, unde a funcționat între anii 1911—1919.

Ilie Minea și-a publicat primele lucrări de istorie între anii 1910 și 1916 în cunoscuta revistă „Convorbiri Literare”. Dintre acestea amintim: *Relațiile politice dintre Transilvania și Ungaria pe timpul lui Ludovic I* (1910), *Din trecutul stăpînirii românești asupra Ardealului, Pierderei Amlașului și Făgărașului* (1914); *Urmașii lui Vladislav I și politica orientală a Ungariei* (1916).

Odată cu intrarea României în primul război mondial (august 1916) Ilie Minea s-a înrolat ca voluntar în armata română și a luptat pe front pînă la demobilizare (1918).

Cu informația strînsă în timpul studiilor, la Budapesta și Viena, din Arhivele Transilvaniei și din cele de la București, prof. Ilie Minea a redactat lucrarea: *Principalele române și politica orientală a împăratului Sigismund*, pe care a publicat-o în anul 1919. După apariția acestei lucrări, în care Ilie Minea a folosit un vast material documentar inedit, a fost consacrat ca unul din cei mai serioși istorici români ai timpului. În această lucrare el a

demonstrat că ofensiva turcească din Peninsula Balcanică de la sfîrșitul secolului al XIV-lea și începutul celui următor spre centrul Europei nu a fost oprită de Sigismund de Luxemburg, ci de către Mircea cel Bătrân, care a dus o politică general europeană. Această lucrare nu a fost depășită nici pînă astăzi și de aceea este mereu folosită de istoricii noștri.

Fiind liberă catedra de Istoria României de la Universitatea din Iași prin pensionarea lui A. D. Xenopol, la sfatul lui Dimitrie Onciu, Ilie Minea a fost numit în anul 1919 suplinitor al acestei catedre. Consiliul Facultății i-a aprobat cererea dar i-a cerut să suplimentească și catedra de istorie universală. Ilie Minea a funcționat ca suplinitor al catedrei de Istoria României pînă la 1 octombrie 1922, cînd în urma recomandării făcute de o comisie compusă din N. Iorga, D. Onciu și V. Pârvan a fost numit titular la catedra de Istoria României, la care a funcționat pînă la 20 februarie 1943. În raportul său D. Onciu, titulat catedrei de Istoria Românilor de la Universitatea din București a scris și următoarele: „Publicațiile D-lui Dr. Ilie Minea privitoare la istoria românilor, apară în reviste de specialitate, parte în volume (1911—1922) sint dintre lucrările cele mai bune ce avem cu privire la chestiunile tratate în ele. Lucrările d-sale se disting printre-o riguroasă metodă istorică, prin obiectivitate științifică, prin originalitate în tratare ca și rezultatele obținute, cum și printr-o expunere limpă și luminoasă. Chestiunile tratate sint studiate după izvoare de întia mină, unele inedite, care sint cercetate cu dedicație și folosite cu metodă și critică istorică”.

Cu ocazia deschiderii anului universitar 1923/1924, în lecția de deschidere intitulată: *Intelectualismul vremurilor noastre*, Ilie Minea a vorbit între altele și despre starea materială precară a intelectualilor vremii, precizînd că savanții trăiau în „sărăcie lucie“. El a cerut ca „lumina științei“ să fie dusă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării „ca să încâlzească și masele“. Lupta pentru restaurarea intelectualismului însemna pentru prof. Ilie Minea o „luptă pentru generalizarea culturii științifice“, un nou „teren de activitate“, care trebuia adăugat „cîmpului de activitate universitară“. Cu această ocazie el a cerut studentimui să ia „în mină toagul apostolatului cultural“ pentru a ridica masele țărănești la o viață nouă, pentru a li se crea un orizont adekvat. „Este nedrept — spunea el — ca atiția industriași și comercianți să trăiască într-o stare de prosperitate materială“, iar savanții „în sărăcie lucie“. Un articol industrial, care îmbogățește pe producător nu poate fi pus alături de o inventie sau o statuie ori o pictură de care beneficiază omenirea. Referindu-se la pictorul Millet a spus că acesta trăind în mizerie a dat un tablou pentru o pereche de ghete, care ceva mai tîrziu a fost vîndut cu colosală sumă de un milion de franci. Dînd acest exemplu, prof. Ilie Minea reflecta: „Din punctul de vedere al producției, ce abis este într-o pereche de ghete și Simfonia a IX-a a lui Bethoven, care permanent poate fi nouă, proaspătă ca la prima audiție, fiindcă opera de artă sau de știință este inepuizabilă, infinită în timp și spațiu“.

Incepînd din anul 1925 prof. Ilie Minea a început să publice la Iași revista „Cercetări istorice“ în jurul căreia a strîns un număr apreciabil de cercetători ai istoriei românești, în cea mai mare parte elevi ai săi, reușind astfel să creeze o adevarată școală. Pe lîngă cele cîteva note și studii de istorie, istoria dreptului și a instituțiilor feudale, publicate în volume și diverse articole, Ilie Minea și-a consacrat o bună parte din activitatea sa de profesor și cercetător al vieții politice, sociale și culturale a poporului nostru din evul mediu. Lucrările prof. Ilie Minea nu pot fi ignorate nici astăzi, nefiind depășite ca informare, dar nici ca interpretare corectă.

In primul număr al „Cercetărilor istorice“ prof. Ilie Minea a publicat lucrarea *Letopisețele moldovenești scrise slavonește*, în care a susținut că opera primilor analiști și cronicari moldoveni rezumă un capitol unitar din istoria Moldovei, adică domnia lui Ștefan cel Mare, și că toți au folosit un izvor unic anonim — scris la curtea acestui domn. Descoperirea și publicarea *Cronică breviter scripta* în anul 1931 de către prof. polon Olgierd Górkă a verificat concluzia la care ajunsese Ilie Minea. În lucrarea *Informațiile românești ale cronicii lui Iancu Dlugosz*, publicată în anul 1926, Ilie Minea a studiat toată informația referitoare asupra trecutului poporului nostru cuprinză în această lucrare, pe care, corroborînd-o cu celelalte informații cunoscute, a pus și problemele referitoare la întemeierea statelor românești și a relațiilor lor cu alte state și în special cu Polonia, și evoluția relațiilor politice și economice ale Moldovei văzute prin prizma unui mare scriitor de epocă. *Vlad Dracul și vremea sa* este continuarea lucrării *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund*, în care a prezentat eforturile de luptă ale Țării Românești de după Mircea cel Bătrân pînă în jurul anului 1448, punînd în lumină informațiile contemporane, eforturile lumii românești sub conducerea lui Iancu de Hunedoara și a lui Vlad Dracul de a opri expansiunea otomană spre centrul Europei.

Urmărind să prezinte organic studenților istoria culturii românești în evoluția ei, prof. Ilie Minea a tînuit în anul școlar 1932—1933 o serie de prelegeri publicate într-o lucrare intitulată *Din istoria culturii românești*, în care a tratat în special cultura moldovenească în prima

jumătate a secolului al XVII-lea și *Locus cronică lui Grigore Ureche în istoria culturii românești*. Potrivit metodei sale prof. Ilie Minea a prezentat mai întâi în linii generale, viața culturală a Moldovei începând cu domnia lui Ștefan cel Mare, partea anterioră tratând-o în lucrarea *Letopisele moldovenesti scrise slavoneste* – după care a discutat aprofundat relațiile culturale cu țările vecine și în special cele cu Polonia. A considerat apoi manifestările culturale dintre statele vecine influențate de Reformă și Contrareformă, demonstrând că în această vreme „istoriografia prezenta una din cele mai de seamă manifestări ale spiritului moldovean”. „Era” – scria prof. Ilie Minea – în societatea moldovenească, spre sfîrșitul secolului al XVI-lea o naștere de a trece în alt domeniu cultural“, se formase o nouă generație care urmărea înnoirea, noul „în toate domeniile”, o cultură de formă românească și datorită faptului că mulți dintre membrii acestei generații învățaseră limba latină în școlile din Polonia și deveniseră conștienți de originea romană a poporului nostru. Astfel se explică de ce unii cărturari români abandonând caracterele chirilice începuseră să semneze cu cele latine.

Studiind, în evoluția sa, cultura românească din prima jumătate a secolului al XVII-lea, Ilie Minea a acordat atenția cuvenită, școlii de la Trei Ierarhi, înființată în anul 1640, care, după cum se exprima el „a reprezentat un curenț de renăștere“ românească ce s-a resimțit „înălțată în istoria culturii românești“. Datorită preocupărilor profesorilor de la această școală, afirmă prof. Ilie Minea, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea istoriografia din Moldova luase o dezvoltare remarcabilă, nemaicunoscută, se formase „o anumită mentalitate“, care a început să cultive „demnitatea națională“, și în sfîrșit, prin această școală s-au pus bazele unei culturi naționale. Considerind că Gr. Ureche a fost influențat de ideile acestei școli, prof. Ilie Minea a susținut că în opera acestui cronicar se observă încrederea „în forță neamului“ său, că dorea reînvierea vremii domniei lui Ștefan cel Mare.

Potrivit părerii prof. Ilie Minea unele din disciplinele programului de învățămînt alcătuită de la Trei Ierarhi s-au predat și în limba română, și astfel, în Moldova s-au pus bazele „unei limbi literare românești... capabilă să exprime... adevărurile științifice“. În această direcție cadrele didactice ale școlii de la Trei Ierarhi au plecat, de la poezia populară românească. Aici prof. Ilie Minea a dat ca exemplu pe mitropolitul Dosoftei pe care-l consideră ca fost elev al acestei școli, cum s-a dovedit ulterior.

Tot în cadrul preocupărilor sale de istoria culturii, prof. Ilie Minea a ținut timp de un an un curs despre Miron Costin, opera și epoca în care s-a format și lucrat. Din materialul folosit și prelucrat la acest curs nu a publicat decât prea puțin. Totuși în una din lecțiile lui de deschidere a cursului de Istoria Românilor, cum obișnuia să facă, la începutul fiecarui an școlar, intitulată *Despre Miron Costin* și pe care a publicat-o, prof. Ilie Minea a considerat formația și opera lui Miron Costin ca preludiu unor preocupări care-l anunțau pe Dimitrie Cantemir. „Interesul profund – a spus prof. Ilie Minea – pe care generația lui Miron Costin îl arăta față de obîrșia poporului nostru... urmărea restabilirea unei situații a unei independențe și libertăți. După cum relatează I. Neculce, Miron Costin a spus vizirului în 1673, dacă îi pare bine că turcii au cucerit Camenița i-a răspuns: „Sintem noi moldovenii bucurosi, să se lăsească împărția în toate părțile cît de mult, iar peste țara noastră nu ne pare bine să se lăsească“, precum și cele spuse în decembrie 1683 la Domnești lui Gheorghe Duca: „să nu dăm locul, că pămîntul acesta este frâmnat cu singele moșilor și strâmoșilor noștri“. Începând din anul 1684 Miron Costin a devenit susținătorul unei colaborări moldo-polone, care i-ar fi putut aduce Moldovei eliberarea de sub suzeranitatea Portii, fiind convins că Polonia lui Ioan Sobieschi ar fi putut-o face. Cercetând viața și opera lui Miron Costin, prof. Ilie Minea a ajuns la concluzia că acesta a voit să scrie întreaga istorie a Țării Românești a Moldovei „din descălecatal dintâi“, dar n-a putut să-și îndeplinească planul fiindcă „sosiră cumplită aceste vremi... de nu stăm de scrisori, ce de griji și suspineri“. Mîndru însă de unitatea și obîrșia neamului nostru, Miron Costin a scris în *De neamul Moldovenilor*. Din ce țară au ieșit strâmoșii și următoarele: Începutul țărilor acestora și a neamului moldovenesc și muntenesc și căi săint în țările ungurești cu acest nume români pînă astăzi“.

În continuare, prof. Ilie Minea a analizat magistral întreaga operă a lui Miron Costin, însemnatatea ei pentru istoria și cultura noastră, subliniind că acest mare cărturar și-al pus cunoștințele de istorie „în slujba neamului“ căutând să ne înfățișeze „oglinda trecutului“ și în același timp a încercat să pregătească spiritele spre a putea fi conduse „spre zările de bine, spre un viitor mai bun, meritat de români al căror trecut era o chezărie că vor învinge în toate aspirațiile lor“.

Una din cele mai documentate, bine informate și competente scrise din lucrările lui Ilie Minea, referitoare la istoria culturii noastre este cartea de peste patru sute de pagini intitulată *Despre Dimitrie Cantemir. Omul. Scriitorul. Monitorul*, tipărită în anul 1926. Totuși, chiar prof. Ilie Minea spunea în prefața lucrării că mai trebuiau făcute cercetări speciale,

și obținute informații noi, pentru a se putea susține că s-a „spus tot ce era de spus“ despre vasta operă a lui Dimitrie Cantemir. Prof. Ilie Minea a împărțit activitatea literară și istorică a lui Dimitrie Cantemir în trei părți. Prima o consideră de formare, în care tinărul Cantemir a studiat filosofia și limbile greacă și latină. În această parte a activității sale Dimitrie Cantemir a scris în limba latină și română, primul tratat de logică la noi: *Compendiolum universae logices institutiones*. Importanța acestei lucrări constă în faptul că Dimitrie Cantemir este primul care a încercat să creeze un limbaj filosofic românesc. Dar, cum a afirmat prof. Ilie Minea, principală operă a lui Dimitrie Cantemir din această parte a activității sale a fost lucrarea *Divanul sau gîlceava înțeleaptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul*, scrisă în limbile greacă și română.

În partea a doua de creație a lui Dimitrie Cantemir, prof. Ilie Minea a încadrat *Istoria ieroglifică*, pe care a considerat-o ca o operă de tranziție de la filosofie la istoric (1705) și care arată că Dimitrie Cantemir își încheiease cultura istorică. În partea a treia a activității lui D. Cantemir se încadrează *Istoria Imperiului otoman* opera „cea mai prețioasă pe care generația de la sfârșitul secolului al XVII-lea ne-a lăsat-o despre lumea musulmană“. Ca să dovedească valoarea acestei lucrări, prof. Ilie Minea a comparat-o cu toate lucrările similare contemporane.

Analizând lucrarea *Descriptio Moldaviae*, Ilie Minea afirma că este cea mai bună „geografie istorică, politică și economică a Moldovei“. „Stăm de multe ori uimiri — scrie Ilie Minea — înaintea bogăției de izvoare la care a recurs D. Cantemir ca să scrie *Hronicul vechimii moldo-vlahilor*“. Ilie Minea nu a uitat să citeze următoarele cuvinte ale lui Dimitrie Cantemir: „Sufletul odihnă nu poate afla pînă nu găsește adevărul, care le încearcă, oricât de departe și oricât de cu trudă î-ai fi a-l nimieri“. În analiza pe care a făcut-o acestei lucrări, prof. Ilie Minea ne atrage atenția și asupra faptului că D. Cantemir a combătut chiar violent assertiunile unor autori dușmani neamului nostru. Prof. Ilie Minea a reținut că D. Cantemir a scris despre aceștia că „nu vor putea soarele cu tînă să lipască și cerul cu palma să căpușească“, că minciunile lor se prind „cum se prende sula în sac și măciuca în pună“, că minciuna lor era „mai goală decît pilugul piuliței“ iar interpretările lor dușmanoase le considera ca „slove scrise cu apă“.

Deși a avut atitudinea amintă față de istoricii neprietenii românilor totuși — observa prof. Ilie Minea — D. Cantemir a avut „serioase scrupule de conștiință ca nu cumva să apară părtinitor și acoperitor al adevărului“. Ideea principală — cum ne atrage atenția prof. Ilie Minea — urmărită de D. Cantemir în această lucrare a fost să dovedească că neamul românesc „avea derput la o soartă mai bună, că dorea să se elibereze de apăsătorul jug otoman, că români sunt de origine romană și că totdeauna au trăit pe acest teritoriu. Just observa prof. Ilie Minea că pentru prima oară în istoriografia noastră, în această lucrare D. Cantemir a încercat să dea o sinteză a istoriei românilor, a tuturor românilor, înălăturind „granițele vremelnice“. Prof. Ilie Minea a analizat și cele două opere de istorie contemporană ale lui D. Cantemir *Vita Constantini Cantemiri și Evenimentele Cantacuzinilor și Brîncovenilor*, precum și opera lui geografică, ca și lucrările de orientalistică, cu referiri speciale la *Sistema religiei mahomedane la vremea ei*, lucrare unică asupra acestei probleme. A insistat apoi asupra faimei de mare învățat de care s-a bucurat D. Cantemir în lumea savanților vremii, despre alegerea lui ca membru al Academiei din Berlin (11 iulie 1714). În secolul al XVIII-lea — a demonstrat prof. Ilie Minea — opera lui D. Cantemir era cunoscută în întreaga lume cultă europeană, iar unele din lucrările lui se traduseră în mai multe limbi de circulație universală, și se tipăriseră în mai multe ediții.

In ultima parte a lucrării prof. Ilie Minea s-a ocupat de domnia lui D. Cantemir în care a dat cea mai completă prezentare a domniei marelui cărturar, analizînd totodată exhaustiv relațiile dintre Moldova și Imperiul otoman, implicațiile alegerii de la 18 martie 1683, ca domn a lui D. Cantemir, fără avizul Portii. Starea de decadere a Moldovei s-a văzut din faptul că turcii n-au ținut seama de alesul țării și au numit domn pe Constantin Duca. Prof. Ilie Minea a tratat, cu lux de amănunte, intervențiile susținute ale lui Const. Brîncoveanu la Poarta pentru lichidarea celor doi fi ai lui Const. Cantemir, precum și dejucarea lor.

Domnia a doua a lui D. Cantemir (noiembrie 1710 — iunie 1711), prof. Ilie Minea a încadrat-o în politica europeană a vremii.

În seria lucrărilor de istoria culturii ale prof. Ilie Minea, trebuie să amintim și următoarele: *Istoriografia românească și arta, Viața culturală a Moldovei în epoca Unirii, Adevăr și neadevar cu privire la istoria românilor, Din istoria scrișului românesc, În legătură cu cea ma veche revistă românească*, &c.

Prof. Ilie Minea aprecia că oricine voiește să scrie despre trecutul neamului nostru trebuie să aibă solide cunoștințe de istorie universală, că orice eveniment de istorie românească trebuie încadrat, explicat prin evoluția istorică a omenirii contemporane. De asemenea, el nu consi-

deră istoric sau cercetător serios, pe cel care nu se putea mișca în voie în întreaga istorie a poporului nostru, sub toate aspectele ei: socială, economică, politică, culturală și de aceea activitatea lui a fost multilaterală. În acest sens și marea majoritate a studiilor lui sunt încă folositoare istoriografiei noastre. El susținea cu multă convingere că „în istoriografie generalizarea presupune neapărat cunoașterea perfectă a amănuntelor”, întotdeauna trebuie să facem cunoștință mai întii cu faptele istorice, că din înțânpuirea lor să putem scoate aspectele generale, că istoria este „o știință care cere multă muncă, cultură și talent” (*Istoriografia și arta*).

Deci și în acest domeniu de cercetare prof. Ilie Minea s-a dovedit un cunoscător profund și al fenomenului cultural românesc din evul mediu. Prin munca și erudiția sa a reușit să ni-l prezinte în ce avea mai original, ca reprezentând o contribuție adeverată la patrimoniul cultural nostru.

Lucrările prof. Ilie Minea sunt pline de erudiție și orizont. De aceea la împlinirea celor o sută de ani de la nașterea sa, pentru munca și strădania sa în cercetarea și prezentarea istoriei Patriei noastre i se cuvine un cald omagiu, iar munca sa neobosită să fie un exemplu de urmat pentru toți cei care lucrează pe ogorul științei noastre istorice.

În concluzie, prof. Ilie Minea a fost un mare erudit, un cercetător de frunte al istoriei poporului nostru, un mare patriot, un creator de școală, nu numai în domeniul istoriei dar și al culturii, reușind să ne prezinte cultura feudală scrisă în ce are mai original, insistând în mod special asupra rolului ei în trezirea conștiinței naționale și a unității și continuității neamului românesc. Prof. Ilie Minea a avut și un susțet larg, generos, înțeleghetor, fiind și un mare iubitor al tineretului studios. Cursurile lui erau pline de orizont, de sugestii și de informații limpezi, și interpretabile noi.

În cercetările și munca sa de catedră Ilie Minea nu s-a odihnit niciodată, a căzut la datorie, căci ultimele zile ale vieții sale le-a consacrat studiilor care trebuiau să limpezească originea așezărilor de ciangăi din Moldova și izvoarele acestei probleme s-au găsit la căpătăiul său de ulimă clipă. Deși iubea foarte mult viața de dragul științei istorice nu și-a crăpat-o.

Prof. Ilie Minea a venit în Moldova noastră din Ardealul grelelor lupte pentru existența națională, tînăr și dormic de muncă, s-a hotărît să nu ne părăsească, alegindu-și somnul de veci și odihnă binemeritată tot în iubita-i Moldovă, al cărei trecut îl cunoștea ca nimeni altul. Ca om, prof. Ilie Minea a fost pentru elevii săi un prieten sincer, original, de atitudine dură, dar delicat și bun, deschis la susțet. A avut multiple preocupări intelectuale, s-a manifestat energetic în susținerea ideilor și ipotezelor proprii. Ca atare permanent s-a bucurat de stima tuturor. În plus se comporta cuminte, de parcă nu era omul lumii de după primul război mondial, judecă clar și drept. Avea vederi sănătoase despre viață și societate. Acumulase o temeinică cultură de specialitate datorită căreia a creat o școală de cercetare, ceea ce nu făcuse predecesorul său A. D. Xenopol.